

Sygn. akt: I C 124/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 sierpnia 2021 roku

Sąd Okręgowy w Gliwicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Tadeusz Trojanowski
Protokolant:	Sandra Bień

po rozpoznaniu w dniu 5 sierpnia 2021 roku w Gliwicach

sprawy z powództwa L. Ł., P. Ł., M. Ł.

przeciwko (...) z siedzibą w W.

o ustalenie ewentualnie o zapłatę

1. oddała powództwa;
2. zasądza od powodów solidarnie na rzecz pozwanego kwotę 5 417 (pięć tysięcy czterysta siedemnaście i 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

SSO Tadeusz Trojanowski

I C 124/21

UZASADNIENIE

Powodowie: L. Ł., P. Ł. i M. Ł. wnieśli o zasądzenie od pozwanego (...) w W. kwoty 82.262,01 zł tytułem zwrotu świadczenia nienależnego wraz ze wskazanymi odsetkami oraz o ustalenie nieistnienia umowy kredytu hipotecznego (...) z 18.12.2006 roku zawartej między powodami a pozwanym Bankiem. Powodowie zgłosili również żądanie ewentualne o zasądzenie na ich rzecz od pozwanego kwoty 28.524,15 zł tytułem zwrotu świadczenia nienależnego. Uzasadniając żądanie główne powodowie powołali się na nieważność umowy(k.10 v). Uzasadniając żądanie ewentualne powoływali się na abuzywność zapisów umownych

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości(k.62). Zaprzeczył aby umowa zawierała klauzule abuzywne, a co do roszczenia głównego zaprzeczył aby umowa była nieważna. Odnosząc się do roszczenia o zapłatę przywołał art. 410 § 1 k.c. w związku z art. 405 k.c. i wywodził, że nie jest wzbogacony kosztem powodów, przeciwnie to powódka, pomimo dokonywanych wpłat nadal jest wzbogacona kosztem pozwanego(k.64).

Sąd ustalił co następuje:

W dniu 18.12.2006 r. strony zawarły umowę kredytu hipotecznego (...) (k.24) opartego na procedurze produktowej (...).

Na mocy umowy pozwany zobowiązał się do postawienia do dyspozycji powodowi kwoty 44.189,72 CHF z przeznaczeniem na : dokończenie budowy na nieruchomości położonej w T.. Środki miały być wypłacane w transzach, przelewem na wskazany rachunek bankowy. Kredyt mógł być wypłacony w walucie wymiennej na sfinansowanie zobowiązań za granicą i na spłatę kredytu walutowego(par.5 ust.3 umowy) bądź w walucie polskiej na sfinansowanie zobowiązań w kraju. W tym ostatnim wypadku stosowano do przeliczenia kurs kupna dewiz obowiązujący u pozwanego w dniu realizacji zlecenia (§ 5 ust. 4 umowy). Odsetki od kredytu pobierane były w walucie kredytu wedle zmiennej stopy procentowej ustalonej przy użyciu stawki LIBOR (§ 6 umowy). Zabezpieczeniem umowy była m.in. hipoteka zwykła i kaucyjna określona w CHF (§ 11 umowy). Spłata zobowiązania powodów następowała w drodze potrącania przez pozwanego swoich wierzytelności z tytułu udzielonego kredytu z opisanego w umowie rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowego w walucie polskiej, przy czym przeliczenie następowało wedle obowiązującego u powoda w dniu wymagalności raty kursu sprzedaży dla dewiz (§ 13 ust. 7 umowy). Z § 30 umowy wynika, że powodowie zostali poinformowani o ryzyku zmiany kursów waluty i jego wpływie na wysokość zadłużenia i wysokość rat kredytu oraz o ryzyku stopy procentowej, polegającym na wzroście raty spłaty przy wzroście stawki referencyjnej.

Powodowie nie przeprowadzili rozeznania w zakresie istniejących na rynku ofert kredytowych różnych banków. Formalności związane z załatwieniem kredytu załatwiali w placówce banku. Odbyli w tym celu kilka wizyt w Banku. Jak klient miał więcej pytań do oferty banku to było więcej spotkań. Klienci mogli zabrać do domu projekt umowy. Doradca opowiadał na wszystkie pytania. Omawiano różnice w wysokości spłaty kredytu w CHF i PLN, wyjaśniano jak działają mechanizmy przeliczeniowe, podawano że Bank ma własne tabele kursowe. Klienci pytali jak jest różnica między kursem kupna a kursem sprzedaży; nie było pytań jak są tworzone tabele kursowe. Klientom wręczano ulotki informacyjne (k.93) Zawsze szczegółowo omawiano ryzyko kursowe. Klient miał możliwość negocjowania kursu waluty (k.137). Na spotkaniu wręczano ulotkę informacyjną(k.138).

Umowa zawarta między stronami (k.24) sporządzona została przy użyciu wzorca stosowanego przez pozwanego ale jej treść nie była tożsama ze wzorcem(k. 98). Obowiązujący u pozwanego wzorec miał charakter dokumentu wewnętrznego i był niejako podstawą do formułowania umów zawieranych indywidualnie z klientami banku. Wzorec zawierał różne warianty rozwiązań umownych, spośród których przy zawieraniu umowy klient mógł wybrać takie jakie uznał za odpowiednie. We wzorcu nie określono waluty umowy(wzorec zawierał waluty do wyboru), nie określono jednoznacznie sposobu wypłaty kredytu . We wzorcu zawarto trzy możliwości spłaty kredytu : 1) z rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowego, 2) z rachunku walutowego, 3) z rachunku technicznego wzorec k.98). Praktyką pozwanego było, iż postanowienia umowy co do rodzaju waluty kredytu i sposobu jego spłaty były indywidualnie negocjowane z klientami. Klientom każdorazowo przedstawiono propozycje kredytu złotowego i informowano go o ryzyku kursowym na wypadek zaciągnięcia kredytu powiązanego z inną walutą. Osobom zainteresowanym zaciągnięciem kredytu we franku szwajcarskim przedstawiano zawsze symulację spłaty kredytu udzielonego w złotówce i we franku. Procedury obowiązujące u pozwanego w dacie zawierania umowy obligowały pracowników banku do informowania klientów zainteresowanych kredytem udzielanym w walucie wymiennej o tym, że:

- w rozliczeniach między klientami, a bankiem w obrocie dewizowym stosuje się ustalone przez bank kursy walut obcych w złotych, a kursy walut zamieszczane są w tabeli (...) SA,
- w przypadku wypłaty kredytu w walucie polskiej kredyt wypłacany jest po kursie kupna dla dewiz,
- w przypadku spłaty kredytu w walucie polskiej kredyt jest spłacany po kursie sprzedaży dla dewiz,
- w przypadku wzrostu kursów walut podwyższeniu ulega rata spłaty i kwota zadłużenia wyrażone w walucie polskiej (procedury: załączniki do odpowiedzi na pozew k.189-194).

Zwracano uwagę, że przeliczenie z waluty kredytu nastąpi w momencie wymagalności poszczególnych rat. Warunki umowy były ustalane przed jej sporządzeniem na piśmie. Klienci przed ich uzgodnieniem mieli możliwość zapoznania się z wzorcem i oferowanymi przez powoda wariantami postanowień umownych.

Powódka jest bibliotekarzem, powód L. Ł. jest mechanikiem, drugi powód pracuje w dziale logistyki. (zeznania powodów na rozprawie –k.140-143).

Opisany stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o powołane wyżej dowody w postaci dokumentów i zeznań świadków M. M. i N. Z.(dawniej W.(k.137) w części również o przesłuchanie powodów na rozprawie w dniu 5 sierpnia 2021 r. Zeznania świadków Sąd uznał za wiarygodne, choć oczywistym jest że na skutek upływu czasu pewne szczegóły zatarły się już w ich pamięci. Niemniej zeznania te korespondują z przedstawionymi w sprawie dokumentami, przede wszystkim procedurą dotyczącą zawierania umów kredytowych, wzorcem umowy stosowanym przez pozwanego, a także treścią złożonego przez powodów wniosku i treścią zawartej umowy; kwestia dopisków na wniosku a nawet brak podpisu na jednym z dokumentów(k.138/139) nie ma żadnego znaczenia wobec ustalenia, że strony łączył zgodny zamiar zawarcia umowy(„myśmy byli szczęśliwi żeśmy ten kredyt dostali”- k. 142). Natomiast powód L. Ł., najbardziej zorientowany w rodzinie, zeznawał nielogicznie(k. 142 in fine) i wyraźnie starał się umniejszyć fakt, że powodowie nie dołożyli należytej staranności przy zawieraniu umowy kredytowej, a skutki swoich zaniedbań próbują przerzucić na pozwanego. W świetle całokształtu ustalonych okoliczności niewiarygodne jest twierdzenie powodów, że to pracownicy Banku za powodów dokonali wyboru rodzaju kredytu. Niewiarygodne są także twierdzenia, że powódka- bibliotekarka nie miała wiedzy czym są kursy waluty i że różnią się one w zależności od dokonywania czynności kupna lub sprzedaży(k.141). Wiedza ta jest powszechna we współczesnym społeczeństwie, a powódka zważywszy na poziom wykształcenia i sposób zarobkowania nie może być uznana za osobę skrajnie nieporadną i nieprzystosowaną społecznie. Powodowie zasłaniaли się niepamięcią, bądź powołali na zaufanie jakie mieli do pracowników pozwanego we tych kwestiach, w których szczegółowe zeznanie mogłoby odnieść dla nich niekorzystny skutek(k.142).To powoduje, że zeznania powodów co do przebiegu czynności związanych z zawarciem umowy, udzielonych im informacji i pouczeń są niewiarygodne.

Sąd zważył co następuje:

Sporna umowa jest umową o kredyt denominowany do CHF w rozumieniu art. 69 ust 2 pkt 4a i ust 3 ustawy prawo bankowe. Istotą umów denominowanych do waluty obcej jest wyrażenie kwoty zobowiązania w walucie obcej i jej następcze przeliczenie na złote polskie (lub inną walutę). Analiza treści spornej umowy i okoliczności towarzyszących jej zawarciu wskazuje jednak w ocenie Sądu, iż przeliczenie wartości kredytu na złote polskie nie było elementem przedmiotowo istotnym umowy. Świadczenia stron od początku mogły być wykonane w CHF, przy czym w przypadku wypłaty kapitału nastąpić to mogło pod warunkami związanymi z celem kredytowania. Niezależnie od tego wybór sposobu uruchomienia kredytu leżał po stronie kredytobiorcy i to powódka zdecydowała o wypłacie środków kredytu w PLN na rachunki przez nich wskazane. Wybór sposobu uruchomienia kredytu warunkowany był oczywiście celem kredytu tj. sfinansowaniem zobowiązań zaciągniętych w kraju. Nie zmienia to jednak faktu, że wybór ten dokonany został przez powodów, albowiem to powodowie decydując się na zaciągnięcie kredytu u pozwanego określili jego cel i wskazali rachunki bankowe na które pozwany miał przelać środki uzyskane przez powodów z kredytu. Zarówno cele kredytowania jak i numery rachunków bankowych, na które środki przelano zostały z powodami indywidualnie uzgodnione i oczywistym jest, że nie mogły zostać powodom narzucone przez pozwanego.

Co do zobowiązania kredytobiorcy, to powodowie już w chwili zawierania umowy mogli wybrać spłatę z rachunku oszczędnościowo - rozliczeniowego (w PLN), rachunku walutowego i z rachunku technicznego. Powodowie zawierając umowę miała zatem do wyboru w zasadzie wszystkie istniejące możliwości i mogła wybrać walutę na potrzeby regulowania swojego zobowiązania. Wybór waluty w jakiej następowała spłata rat był zatem przedmiotem indywidualnego uzgodnienia między stronami, a powodowie wybierając spłatę w walucie innej niż ta, w której zobowiązanie było wyrażone zdecydowali się na spłatę w złotych polskich przy wykorzystaniu kursów tabelarycznych stosowanych przez pozwanego z dnia spłaty, co w praktyce oznaczało, że zdecydowali się korzystać z usługi kantorowej świadczonej przez powoda. Podkreślenia wymaga w tym miejscu, że powodowie zostali pouczeni o stosowaniu w tego rodzaju rozliczeniach kursów ustalanych przez pozwanego, a nadto praktyką stosowaną u pozwanego było zwracane konsumentom uwagi na stosowanie różnego kursu przy wypłacie środków z kredytu i przy spłacie rat kapitałowo – odsetkowych. Powodowie mogli wybrać opcję spłaty w innej walucie, co również wiązałoby się z

korzystaniem z usługi kantorowej, ale mogli również wybrać spłatę w CHF, a wtedy w ogóle nie dochodziłoby do jakiegokolwiek przeliczenia ich wpłat. W przypadku spłat rat kapitałowo-odsetkowych powodowie wybierali zatem pomiędzy rozwiązaniem gwarantującym jej przeliczenie franka po cenie rynkowej tj. spłatę bezpośrednio w CHF, co wiąże się z koniecznością samodzielnego nabywania waluty na rynku, a opcją wygodniejszą (choć prawdopodobnie droższą) jaką jest skorzystanie z usługi kantorowej banku. Powodowie świadomie zdecydowali się na nabywanie franka w Banku, w miejsce poszukiwania i nabywania go na rynku celem spłaty zobowiązania zaciągniętego u pozwanego i wyrażonego w CHF; twierdzenie o braku franków na rynku nie jest wiarygodne .

Sąd na gruncie niniejszej sprawy nie podzielił prezentowanego czasem w orzecznictwie poglądu, iż wybór poszczególnych wariantów z wzorca umowy nie stanowi indywidualnego uzgodnienia postanowień umownych. Pogląd ten w niektórych konkretnych sytuacjach może okazać się trafny, niemniej nie ma podstaw do dokonywania w tym zakresie jakichkolwiek generalizacji. Oczywistym jest, że w każdym wypadku możliwość negocjowania warunków umowy ograniczona jest ofertą banku, a prawo konsumenta do indywidualnego uzgadniania postanowień umownych doznaje ograniczenia interesami banku, który wszak jest podmiotem prowadzącym działalność gospodarczą ukierunkowaną na osiąganie zysków. Obowiązkiem banku jako podmiotu profesjonalnie działającego w obrocie jest natomiast działanie w taki sposób aby nie doprowadzało ono do rażącego naruszenia interesów konsumenta. W realiach dotyczących zawierania niniejszej umowy wybór jakiego mogli dokonać powodowie był szeroki i obejmował całe spektrum akceptowanych przez bank rozwiązań, z których powodowie mogli wybrać dla siebie najkorzystniejsze. W zakresie sposobu spłaty kredytu wzorzec przewidywał w zasadzie wszystkie dostępne możliwości, co przesądza o tym, że dokonanie wyboru spośród oferowanych przez pozwanego wariantów spełniało przesłanki indywidualnego uzgodnienia warunków umownych.

Sąd nie podzielił prezentowanych przez stronę powodową zarzutów co do sprzeczności umowy z prawem lub zasadami współżycia społecznego (art. 58 k.c.). Należy zwrócić uwagę na przepis art. 358¹ § 2 k.c. Przepis ten nie zawiera żadnej normy narzucającej stronom obowiązek stosowania jednego miernika wartości za podstawę wszelkich obliczeń jakie będą stosowane na gruncie wykonywania umowy. Na gruncie niniejszej sprawy każda ze stron zobowiązana jest do świadczenia pieniężnego i nie ma przeszkód aby każda świadczyła w innej walucie czy też świadczenie każdej ze stron obliczane było wedle innego miernika wartości o ile strony tak postanowią. Założenia przeciwnie byłyby oczywistym ograniczeniem swobody umów wyrażonej w art. 353¹ k.c. Chybione też są wywody pozwanego co do braku oznaczenia kwoty udzielonego kredytu (s.20 pozwu, k.12 v.). Cechą kredytów denominowanych (inaczej niż indeksowanych) jest ich wyrażenie w walucie, do której nastąpiła denominacja. Wbrew twierdzeniom powodów kwota kredytu była znana i jednoznacznie określona od chwili zawarcia umowy i wynosiła 44.189, 72 CHF. Stanowiła ona jednocześnie kapitał zadłużenia, który nie podlegał i nie podlega żadnym zmianom poza tymi, które wynikają ze spłaty rat. Okoliczność, że po przeliczeniu na złotówki jest to kwota wyższa niż w chwili zawierania umowy jest skutkiem niezależnych od pozwanego zmian kursowych, a negatywne konsekwencje tych zmian rekompensowane są częściowo spadkiem oprocentowania wynikającym z zastosowania stawki LIBOR.

Indywidualne uzgodnienie warunków umownych, udzielenie powodom szerokiej informacji na temat ryzyka związanego ze zmianą kursu waluty, a także udzielenie informacji co do sposobów przeliczania waluty powoduje, że postanowień umownych dotyczących tych kwestii nie można uznać za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Przyjęte przez strony rozwiązanie nie stanowi nadużycia dominującej pozycji pozwanego, a są wyrazem zgodnej woli stron. Powodowie dokonali wyboru kredytu denominowanego do CHF spośród innych możliwości przedstawianych im w ramach oferty pozwanego Banku. Wybór ten motywowany był prawdopodobnie korzystną wysokością raty i a także nieuzasadnionym przekonaniem powodów co do ograniczonej możliwości zmiany kursu franka. Wyboru tego powodowie dokonali po uzyskaniu od pracowników Banku informacji pozwalających jej na ocenę skutków tej decyzji i pouczeniu o ryzyku związanym z zaciąganiem długoterminowych zobowiązań w walucie innej niż pobierane dochody. Zawarcie kredytu denominowanego do CHF objęte było zatem wolą powodów, bo właśnie to odniesienie gwarantowało niższą ratę kredytu, a to z uwagi na zastosowanie do oprocentowania stawki referencyjnej LIBOR. Żadne okoliczności sprawy nie wskazują aby powodowie zostali nakłoniona do zawarcia umowy kredytu denominowanego poprzez jakiegokolwiek nierzetelne praktyki banku. Powodowie posiadając informacje dotyczące

ryzyka związanego z zawarciem umowy o kredyt denominowany do innej waluty mieli obowiązek dochowania należytej staranności przy zawieraniu umowy i rozważenia konsekwencji wynikających z zaciągnięcia zobowiązania o określonej treści. Obowiązek informacyjny jaki spoczywa na bankach w ramach zawierania umów z konsumentami nie zwalnia tych ostatnich z obowiązku działania z należyłą starannością. Wyniki postępowania dowodowego wskazują, że umowa zawarta została przez powodów bez należytej analizy dostępnych na rynku ofert i bez rozważenia skutków prawnych i finansowych zaciągnięcia tak wysokiego i długotrwałego zobowiązania, do czego powodowie w ramach działania z należyłą starannością byli zobowiązani. Okoliczność, że obecnie powodowie uznają, że dokonany przez nich wybór co do rodzaju umowy i sposobu jej spłaty nie był korzystny, nie ma wpływu na ważność umowy.

Nietrafne są także zarzuty powodów dotyczące abuzywności klauzul przeliczeniowych dotyczących wypłaty kwoty kredytu w PLN przy jednoczesnym przeliczeniu wysokości wypłaconej kwoty z CHF według kursu kupna walut dla CHF ustalanego przez pozwanego i przy jednoczesnym przeliczaniu wpłat pozwanej po odmiennym kursie sprzedaży CHF ustalanego przez pozwanego w dniu spłaty(str. 21 i n. pozwu).

Istotę klauzul niedozwolonych określa przepis art. 385¹ § 1 k.c., zgodnie z którym postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Art. 385¹ § 3 precyzuje, iż nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał żadnego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta.

Z kolei zgodnie z art. 3 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich warunki umowy, które nie były indywidualnie uzgadniane mogą być uznane za nieuczciwe, jeśli stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikającą z umowy, praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta, Warunki umowy zawsze zostaną uznane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sporządzone wcześniej i konsument nie miał w związku z tym wpływu na ich treść, zwłaszcza jeżeli zostały przedstawione konsumentowi w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej. Zgodnie z art. 4 ust 2 dyrektywy ocena nieuczciwego charakteru warunków nie dotyczy ani określenia głównego przedmiotu umowy, ani relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług, o ile warunki te zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem.

Dokonując oceny spornej umowy należy zauważyć, że ustalenie umowne polegające na wyrażeniu kwoty kredytu we franku szwajcarskim stanowi postanowienie określające główne świadczenia stron. Zostały one sformułowane jednoznacznie, a tym samym nie mogą być uznane za klauzule niedozwolone (art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c., art. 4 ust 2 dyrektywy). Umowa jest umową denominowaną do CHF, co oznacza, że wysokość świadczeń stron od początku była wyrażona w CHF i nie uległa żadnym zmianom (inaczej niż przy umowach indeksowanych, gdzie wysokość zobowiązania wyrażona jest w PLN, a następnie odniesiona do kursu CHF, co może powodować wątpliwości co do wysokości zobowiązania). Powodowie nie domagali się ustalenia abuzywności wymienionych enumeratywnie klauzul umownych tylko zapłaty tytułem zwrotu nienależycie zdaniem powodów pobranych przez pozwanego rat kapitałowo odsetkowych wynikających z umowy, w wysokości wyższej niż wynikałoby to z umowy po usunięciu klauzul abuzywnych. Przedmiotem badania Sądu pod kątem abuzywności klauzul umownych były zatem te wskazane przez powódkę postanowienia umowy .Postanowienia te zostały już szczegółowo ocenione i nie mogą zostać uznane za abuzywne z uwagi na to, że zostały indywidualnie z powodami uzgodnione.

Nie znajdując podstaw do uznania postanowień umowy za niedozwolone ani stwierdzenia nieistnienia umowy Sąd uznał, że umowa z dnia 18 grudnia 2006 r. jest dla stron wiążąca, co skutkowało oddaleniem powództwa głównego i ewentualnego w całości, także w zakresie roszczeń o zapłatę. W omawianej sytuacji Sąd nie dopatrzył się bowiem przesłanek ustalenia nieistnienia umowy (art. 189 k.p.c.), a co za tym idzie nie znalazł podstaw do orzeczenia o zwrocie świadczenia nienależnego w wykonaniu takowej umowy (art. 410 § 1 i 2 k.c.).

O kosztach orzeczono na zasadzie art. 98 k.p.c.

.